

Socialstyrelsen positiv till äggdonation

Socialstyrelsen säger »ja« till äggdonation vid IVF-behandling, och ställer sig bakom huvuddragen i promemorian *Behandling av ofrivillig barnlöshet. Svensk förening för obstetrik och gynekologi (SFOG) kan därmed ana en lösning på en fråga som drivits under flera år.*

– Företeelsen finns redan här eftersom kvinnor med ekonomiska möjligheter kan söka hjälp utomlands, säger överläkare Lottie Skjöldebrand Sparre på kvinnokliniken vid Danderyds sjukhus.

II Svenska kvinnor utnyttjar redan idag möjligheten att erhålla ägg som donerats från andra kvinnor. Men hur många dessa kvinnor är vet ingen eftersom behandlingarna utförs utomlands, framför allt i Finland, Danmark och England. När de under graviditeten sedan besöker svenska mödravårdscentraler avstår en del kvinnor från att berätta om äggdonationen.

– En del berättar om det, andra berättar men vill inte att den uppgiften skrivs in i några papper. Ytterligare några väljer att inte säga något alls. Därför har vi inte en samlad bild av hur många kvinnor som väljer att resa utomlands för att behandlas med äggdonation, säger Lottie Skjöldebrand Sparre, ordförande i SFOGs arbets- och referensgrupp för ofrivillig barnlöshet.

– Jag misstänker att vissa kvinnor upplever att de gjort något som är förbjudet, och är rädda att de i framtiden ska

utsättas för påtryckningar. En del väljer kanske att inte berätta på grund av att de inte tänkt berätta om det för barnet.

Socialdepartementet har i promemorian föreslagit att äggdonation bör bli tillåten även i Sverige. Socialstyrelsen ställer sig positiv till ett sådant förslag, men i vissa detaljer avviker Socialstyrelsens inställning från departementspromemorian. Bland annat anser Socialdepartementet att endast kvinnor som själva genomgår IVF-behandling ska få donera ägg, vilket är samma regler som för närvarande gäller i Danmark.

Socialstyrelsen menar att dessa kvinnor dels befinner sig i en beroendeställning till sjukvården, dels riskerar att senare i livet få veta att de donerade äggen gett upphov till barn medan de själva kanske inte lyckats bli gravida. Det kan, anser Socialstyrelsen, medföra svåra psykologiska konsekvenser.

Även SFOG menar att det vore fel att endast kvinnor som själva genomgår sådan behandling blir äggdonatorer.

– Det skulle vara etiskt oacceptabelt på grund av just beroendeställningen till sjukvården. I Danmark ser man nu över reglerna eftersom dessa inneburit att tillgången på donerade ägg blivit liten, säger Lottie Skjöldebrand Sparre.

Anmälas till folkbokföringen

Ett villkor för äggdonationer måste enligt Socialstyrelsen vara att det ges garantier för att barnet, när det blir äldre, kan ta reda på sitt biologiska ursprung. Det är samma informationskrav som idag gäller vid insemination med donatorspermier. Dessutom vill Socialstyrel-

sen att uppgifter att ett barn tillkommit genom äggdonation ska anmälas till folkbokföringen.

Lottie Skjöldebrand Sparre ställer sig kritisk till en sådan anmälningsplikt till folkbokföringen, eftersom den skulle innebära en negativ särbehandling.

– Uppskattningsvis är mellan 5–10 procent av de »sociala« papporna i själva verket inte de biologiska papporna. Varför ska då barn som föds genom äggdonation särbehandlas och pekas ut i personregistren?

– Förvisso har vi en lag sedan 1984 som stadgar att ett barn, som tillkommit genom donatorinsemination, har rätt att få kunskap om sitt ursprung. Samtidigt vet vi att färre än hälften av föräldrarna talar om det för sina barn. Man uppfattar barnet som sitt eget, som »vårt barn«, och därför skulle ett informationskrav kunna upplevas negativt för föräldrarna. En anledning till att en del par reser utomland för donatorinsemination är just att man inte vill att barnet senare ska få reda på sitt biologiska ursprung, säger Lottie Skjöldebrand Sparre.

En framtida lagtext rörande äggdonation bör inte fastslå en fast åldersgräns för de kvinnor som blir mottagare av donationsägg, skriver Socialstyrelsen i sitt remissvar på departementspromemorian. SFOG ställer sig också bakom den principen, och menar att staten ska ange »ramlagar«, och sedan får tillsynsmyndigheten komma med nödvändiga föreskrifter.

Peter Örn

»Höjd pensionsålder ett steg i rätt riktning«

Regeringen föreslår höjd pensionsålder till 67 år. Men den ska vara frivillig, den som vill gå i pension vid 65 år ska även i fortsättningen få göra det.

– Det är ett steg i rätt riktning, och det är utmärkt att man själv får välja om man vill fortsätta att arbeta fram till 67 år, säger Göran Medén Britth, ordförande i Svenska privatläkarföreningen.

II I regeringens lagrådsremiss om höjd pensionsålder föreslås en ändring i bland annat lagen om läkarvårdsersättning, som innebär att åldersgränsen för statlig ersättning till privatläkare höjs från nuvarande 65 år till 67 år. Däremot anser

regeringen att det inte är rimligt att det anslås medel till läkarvårdsersättning för privatläkare som fortsätter att arbeta efter 67 års ålder. Gränsen för avgångsskyldighet och läkarvårdsersättning bör följas åt, menar regeringen.

Svenska privatläkarföreningen välkomnar förslaget, även om det fortfarande är långt kvar till en pensionsålder på 70 år med bibehållen läkarvårdsersättning, som är det mål privatläkarföreningen själv satt upp.

Medelåldern inom privatläkarkåren är idag 59 år, och det blir därför många inom kåren som relativt snart kan komma att ställas inför valet att gå i pension vid 65 år eller vid 67 år om regeringens förslag går igenom i riksdagen. Enligt

förslaget ska den höjda gränsen gälla för alla som då lagen träder ikraft är under 67 år.

– Det borde finnas ett tillägg i förslaget som ger möjlighet även för privatläkare som blir 67 år strax före lagen träder i kraft att få fortsätta. Dessa ska inte behöva drabbas, säger Göran Medén Britth.

Generellt sett anser Göran Medén Britth att en lagstadgad åldersgräns för statlig läkarvårdsersättning är ett trubbigt verktyg. Är läkaren pigg och intresserad av att fortsätta arbeta borde det inte finnas några hinder för det, menar han.

Peter Örn